

Λογοτεχνία για Παιδιά Ι

Ενότητα 6: Σύγχρονες τάσεις και προσεγγίσεις
λογοτεχνικών κειμένων στο Νηπιαγωγείο -
Εναλλακτικές αφηγήσεις

Δημήτρης Πολίτης

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.

Σκοποί ενότητας

- Εισαγωγή στην προβληματική και στη χρήση των όρων (εναλλακτικές αφηγήσεις, θεατρικό παιχνίδι, μεταμυθοπλασία, διακειμενικότητα, Διαπολιτισμική Λογοτεχνία-Διαφορετικότητα-Ετερότητα, κ.ά.).
- Εξοικείωση των φοιτητών/φοιτητριών με τις σύγχρονες τάσεις και προσεγγίσεις των λογοτεχνικών κειμένων για μικρά παιδιά-Καλλιέργεια της κριτικής τους διάθεσης απέναντι στα "πειραματικά κείμενα".
- Κατανόηση της δυναμικής και του τρόπου λειτουργίας των θεατρικών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα του Θεατρικού Παιχνιδιού, ως εναλλακτικών δραστηριοτήτων στο χώρο του Νηπιαγωγείου.
- Εμπλουτισμός των τρόπων αξιοποίησης/προσφοράς των "πειραματικών κειμένων", καθώς και των εικονογραφημένων βιβλίων διαπολιτισμικής προοπτικής, μέσα στις τάξεις του Νηπιαγωγείου.
- Συγκρότηση/Υλοποίηση εναλλακτικών δραστηριοτήτων (μεταμυθοπλαστικών/διαπολιτισμικών κειμένων) με τα νήπια.

Περιεχόμενα ενότητας

- Γενικά-Σύγχρονη προβληματική (Λογοτεχνία και Νηπιαγωγείο: «συγκοινωνούντα δοχεία δημιουργικότητας»)
- Διαμόρφωση-αναμόρφωση της βασικής εμπειρίας της ανθρώπινης ύπαρξης μέσα από τη Λογοτεχνία
- Η Λογοτεχνία στο Νηπιαγωγείο και ο ρόλος του/της νηπιαγωγού — Εναλλακτικές δραστηριότητες/αφηγήσεις [Θέατρο για Παιδιά (έννοια-ιστορία-είδη-μορφές), Θεατρικές δραστηριότητες-Θεατρικό παιχνίδι (τύποι-επίπεδα-φάσεις-άξονες), Το Θεατρικό παιχνίδι ως δυνατότητα προσέγγισης των λογοτεχνικών κειμένων από τα νήπια
- Μεταμυθοπλαστικές τεχνικές σε βιβλία για μικρά παιδιά (τεχνικές, λειτουργία, κ.λπ.)
- Διαπολιτισμική Λογοτεχνία-Διαφορετικότητα-Ετερότητα σε εικονογραφημένα βιβλία για μικρά παιδιά].

Το Θέατρο για Παιδιά
αναφέρεται σε μια θεατρική
δραστηριότητα με την οποία έρχεται
σε επαφή το παιδί είτε ως θεατής
είτε ως δέκτης.

Ιστορικά του Θεάτρου για Παιδιά στην Ελλάδα (1)

- Αρχαιότητα: παιδιά συμμετέχουν ως χορός ικετών στις τραγωδίες του Ευριπίδη *Ηρακλείδαι*, *Ικέτιδες*, *Ηρακλής* - ως βουβά πρόσωπα στις τραγωδίες του Ευριπίδη *Μήδεια*, *Εκάβη*, *Τρωάδες*, κ.ά.
- Στο Κρητικό και στο Επτανησιακό Θέατρο του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα, υπήρχαν παιδικοί ρόλοι, π.χ. ο Ισαάκ στη *Θυσία του Αβραάμ*, η Ευγένια στο ομώνυμο έργο του Ζακυνθινού Θεόδωρου Μοντσελέζε, κ.ά.
- Πρώιμες μορφές παιδικού Θεάτρου εμφανίστηκαν τόσο κατά το 17^ο αιώνα, με την ανάπτυξη του Ιησουϊτικού Θεάτρου κυρίως στον ελληνικό νησιώτικο χώρο, όπως και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα με σκοπό την ιδεολογική προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης.
- Στη μετεπαναστατική Ελλάδα ο Καραγκιόζης ανατολίτικου τύπου (Οθωμανικός) και το κουκλοθέατρο του «Φασουλή» αποτελούν τις πιο προσφιλείς θεατρικές διασκεδάσεις μεγάλων και μικρών.

Ιστορικά του Θεάτρου για Παιδιά στην Ελλάδα (2)

- Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και ως το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο η αγαπημένη διασκέδαση των παιδιών είναι το Θέατρο Σκιών ελληνικού τύπου. Το κύριο χαρακτηριστικό του είναι ότι τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά τόσο κατά τη διαδικασία πρόσληψης όσο και παραγωγής του λόγου του (κοινό στοιχείο με το λαϊκό θέατρο).
- Κατά την τελευταία εικοσαετία του 19^{ου} αιώνα σημειώθηκαν οι πρώτες εκδοτικές απόπειρες θεατρικών έργων για παιδιά: *Μύθοι και διάλογοι προς χρήση των ανήβων*, 1881, του Δ. Καμπούρογλου - *Παιδικοί Διάλογοι, Θέατρον Οικογενείας και σχολείου* του Αρ. Κουρτίδη - *Παιδικό Θέατρο* (Α΄ 1896, Β΄ 1909, Γ΄ 1926) του Γρ. Ξενόπουλου (+ειδικά περιοδικά για παιδιά).
- Δεκαετία 1930 συγγραφική παραγωγή θεατρικών έργων για παιδιά: «Παιδικό Θέατρο», 1931, από την Ευφροσύνη Λόντου-Δημητρακοπούλου, «Θέατρο του Παιδιού» (σε τέσσερις τόμους) 1933, Αντιγόνη Μεταξά, κ.ά. Τα θεατρικά έργα της Αντιγ. Μεταξά αποτελούν διασκευές γνωστών παραμυθιών και μύθων του Αισώπου, ή και πρωτότυπα έργα, συνήθως μονόπρακτα ή επετειακά, κ.ά.
- Στα χρόνια της Γερμανικής κατοχής μια ομάδα με οργανωτή το Β. Ρώτα, τους κουκλοπαίχτες Νίκο Ακίλογλου και Νίκο Παλαμιώτη και τους συγγραφείς Γεράσ. Σταύρου και Χ. Σακελλαρίου ανέβασαν πατριωτικές παραστάσεις με κούκλες. Την ίδια εποχή εμφανίζεται και το κουκλοθέατρο «Μπαρμπα-Μυτούσης», μια θεατρική παρέα με συντονίστρια την Ελένη Θεοχάρη-Περάκη. (Σημαντική συγγραφική και εκδοτική παραγωγή)

Ιστορικά του Θεάτρου για Παιδιά στην Ελλάδα (3)

- Στη δεκαετία του '50 ορισμένοι επαγγελματικοί θίασοι για μεγάλους δίνουν σποραδικές παραστάσεις για παιδιά. Υπάρχουν, ωστόσο, και διάφοροι παιδικοί θίασοι: η «Ελληνική Παιδική Σκηνή» του Νίκου Πιλάβιου, ο «Οργανισμός Παιδικού και Εφηβικού Θεάτρου» που διευθύνει ο Γιώργος Ρώης, το «Θέατρο του Παιδιού» υπό τη διεύθυνση του Νάσου Κεδράκα, κ.ά.
- Ιδιαίτερη άνθηση των παιδικών σκηνών και της συγγραφικής παραγωγής έργων για παιδιά παρατηρείται κατά τις δεκαετίες του '70 και του '80: από τον παραδοσιακό Καραγκιόζη, το Αντικειμενοθέατρο της Ευγ. Φακίνου ως το ελεύθερο «Θεατρικό Παιγνίδι» (οι παιδικές σκηνές της Ξ.Καλογεροπούλου, του Δ.Ποταμίτη, ο θίασος «Θυμέλη» της Έλλης Βοζικιάδου, η «Παιδαγωγική Σκηνή» της Τζένης Φωτίου, κ.ά.).

Μορφές Θεάτρου για Παιδιά

1. Οι μαριονέτες (petites maries)

[Αρχαία Αίγυπτος, Ελλάδα, Ασία, Ιάβα, κ.α. / Πολισινέλ (Ιταλία), Γκινιόλ (Γαλλία), Πετρούσκα (Ρωσία), κ.λπ.]

2. Κουκλοθέατρο

[1880, Ζακυνθινός Στραβός, Μαριδάκης (Φασουλής, Περικλέτος), Κονιτσιώτης, Γιώργης Ρώτας (Φασουλής, Ρεβίθης), κατοχή: Ελένη Θεοχαράκη-Περάκη (Μπαρμπα-Μυτούσης, Κλούβιος, Σουβλίτσα), Πέπη Δαράκη, Λ. Αποστολίδης, κ.ά.]

3. Αντικειμενοθέατρο

[1975, Ευγ. Φακίνου, Ντενε-κεδούπολη (Ντενεκεδέλιος ήλιος, Σαρδέλας, Μηλίτσα, Βουτυρέλιος, Λαδέλιος, κ.ά.), Ξύπνα Ντενεκεδούπολη, Κουρδιστάν] - ήρωες, όχι ηθικά τέλειοι, με ελαττώματα και προτερήματα, μαγική ατμόσφαιρα, συναισθηματική ένταση, ενεργοποίηση φαντασίας, αφύπνιση καλαισθησίας, ανάπτυξη της ευαισθησίας, καλλιέργεια έκφρασης και της κοινωνικότητας των παιδιών)

4. Θέατρο Σκιών

[Καραγκιόζης, 1860 από την Τουρκία στην Ελλάδα από τον Καλαματιανό Μπαρμπα-Γιάννη Βράχαλο (ή Μπράχαλη) (Μίμαρος ή Δημήτρης Σαρντούνης από την Πάτρα, Ρούλιας ο Καρπενησιώτης, ο Μόλλας που δημιούργησε τον Μπαρμπα-Γιώργο, ο Ξάνθος, οι Σπαθάρηδες, κ.ά.)

5. Κλασικό παιδικό θέατρο (1970- , Γ.Καζατζάκη, Χ.Σακελλαρίου, Β.Ρώτας, Δ. Ποταμίτης, Γ.Νεγρεπόντης, κ.ά.)

6. Θεατρικό Παιχνίδι (δραματικό παιχνίδι) (Λ.Κουρετζής, Άλκηστις, Μαν. Φιλιππάκης, κ.ά.)

Θεατρικό Παιχνίδι

Τύποι

- Ο ενήλικος-εμπυχωτής «κάνει» Θεατρικό παιχνίδι στα παιδιά.
- Ο ενήλικος-εμπυχωτής «κάνει» Θεατρικό παιχνίδι με τα παιδιά.
- Ο ενήλικος-εμπυχωτής διαμορφώνει το πλαίσιο, συντηρεί την αίσθηση, διευκολύνει τα παιδιά να εκφραστούν ελεύθερα, ώστε να κάνουν Θεατρικό παιχνίδι.

Επίπεδα Θεατρικού Παιχνιδιού

- Ψυχολογικό
- Κοινωνικό
- Παιδαγωγικό
- Αισθητικό

Στάδια Θεατρικού Παιχνιδιού

- Α΄: Στάδιο «απελευθέρωσης» και ευαισθητοποίησης, συγκρό-τησης της ομάδας επικοινωνίας.
- Β΄: Στάδιο αναπαραγωγής-το παιχνίδι των ρόλων.
- Γ΄: Στάδιο εκτέλεσης-σκηνικός αυτοσχεδιασμός- θεατρικό δρώ-μενο.
- Δ΄: Στάδιο επεξεργασίας πολλαπλών επιπέδων-διαμόρφωση σταθερών-από το θεατρικό παιχνίδι στο σκηνικό δρώμενο και στην οργανωμένη παράσταση, από το Θ.Π. σε ένα άλλο θεατρικό παιχνίδι.

Άξονες Θεατρικού Παιχνιδιού

- Σωματική έκφραση: το σώμα ως σημείο, το σώμα στο χώρο ως σημαίνον, το σώμα στο χώρο και ο χώρος σαν σώμα, η τέχνη και η τεχνική της αίσθησης.
- Η διαδικασία της αναπαράστασης (λεκτική, σωματική, οπτική, κ.ά, τι αναπαριστάνει κάποιος αναπαριστώνοντας κάτι;).

Είδη Θεάτρου για Παιδιά

(ως προς τη διαδικασία της σκηνικής του πραγμάτωσης)

- **Θέατρο για Παιδιά** (οι μεγάλοι γράφουν και παίζουν, τα παιδιά παρακολουθούν)
- **Θέατρο με παιδιά για παιδιά** (οι μεγάλοι γράφουν, τα παιδιά παίζουν και παρακολουθούν)
- **Θέατρο από παιδιά, με παιδιά, για παιδιά** (η πιο ολοκληρωμένη μορφή θεάτρου από την άποψη της ομαδικής δημιουργικής έκφρασης, δραστηριοποίησης και ενεργοποίησης των ίδιων των παιδιών) - «**σχολικό δράμα**» (Β.Ρώτας). Πιο εξελιγμένη έκφραση της θεατρικής αυτής μορφής είναι το **θεατρικό παιχνίδι** («θεατρική έκφραση», «θεατρικός αυτοσχεδιασμός», «δραματοποίηση», «δραματικό παιχνίδι»).

«Μεταμοντερνισμός»

(στο χορό, στο θέατρο, στην αρχιτεκτονική, στη ζωγραφική, στη λογοτεχνία, στην κριτική)

- αντιθετικισμός, αντιεπιστημονισμός,
- δυσπιστία απέναντι στις έννοιες του ρεαλισμού, της πλοκής, του νοήματος,
- αντίδραση στη στενή σχέση τέχνης-πραγματικότητας,
- αμφισβήτηση των όρων και των συμβάσεων της σχέσης αυτής,
- θεώρηση κάθε αφήγησης, κάθε κειμένου ως «πλασμένου» αλλά και «πλαστού»,

επιστροφή στο περιεχόμενο κάθε έκφρασης και στην τέρψη της αισθητικής εμπειρίας, γενικά.

«Μεταμυθοπλασία»

(«μεταμυθοπλασία»-μυθιστορηματική γραφή)

- ✓ αποδομεί με “παιγνιώδη” τρόπο αιτιακές σχέσεις και λογικές συναρτήσεις,
- ✓ αποκαλύπτει τους τρόπους με τους οποίους δομούνται, ολοκληρώνονται αναγνωστικά και γίνονται κατανοητές οι αφηγηματικές λειτουργίες,
- ✓ θέτει ερωτήματα αναφορικά με τους τρόπους ερμηνείας της μυθοπλασίας και αναπαράστασης της πραγματικότητας,
- ✓ αμφισβητεί ουσιαστικά τα καθεστώτα λογοτεχνικότητας ενός έργου (constitutif-conditionnel),
- ✓ προσανατολίζει τον αναγνώστη σε μια επανεκτίμηση της λογοτεχνικότητας (thématique-fiction / rhématique-diction),
- ✓ επιδιώκει, τελικά, να οδηγήσει τον αναγνώστη στην επίγνωση της αδυναμίας του να ελέγξει ολοκληρωτικά τη σχέση του με το κείμενο.

«Μεταμυθοπλαστικό παράδοξο»

- ✓ ναρκισσιστικό-αυτοαναφορικό κείμενο: μη “αισθητικό” αντικείμενο- “ανοιχτή” κατάσταση (αυτοερμηνευτικά στοιχεία)
- ✓ ενεργητικός-παθητικός αναγνώστης (συνδημιουργός)

«μεταμυθοπλαστικά»-“πειραματικά” κείμενα

[«εγγράψιμα»- “ανοιχτά” στην αναγνωστική παρέμβαση (R.Barthes)]

- λειτουργούν ως «αντι-κείμενα» («counter texts»),
- διαθέτουν “ανοίκειους” ή “ανοικειωτικούς” τρόπους, τεχνικές (στρατηγικές),
- αποκαλύπτουν την τεχνική και τη δομή τους,
- προβάλλουν μια μη μιμητική σχέση μεταξύ της γραφής τους και της πραγματικότητας,
- καταφεύγουν σε διακειμενικές παρεμβολές και παρωδίες,
- επιτρέπουν συγγραφικές παρεμβάσεις,
- ανάμιξη ρεαλιστικών ή ιστορικών με φανταστικά στοιχεία,
- χρησιμοποιούν ποικιλία από αφηγηματικούς και λεκτικούς τρόπους, παραδοξολογίες, αφηγηματικά και τυπογραφικά τεχνάσματα,
- επιχειρούν μίξη λογοτεχνικών ειδών,
- επιφέρουν ρήξεις του αφηγηματικού πλαισίου και του χωρο-χρονικού άξονα, πολυφωνικές ή πολυεπίπεδες αφηγήσεις,
- επιστρατεύουν τεχνικές εγκιβωτισμού και αυτοαναφορικές επινοήσεις, κ.ά.

«Διαπολιτισμικά βιβλία για μικρά παιδιά»

Η διαπολιτισμική διαχείριση της σύγχρονης μας πολυπολιτισμικότητας:

- αξιώνει τη στήριξη του διαφορετικού,
- απορρίπτει την επιλογή της αφομοίωσής του,
- επιστρατεύει τον πολιτισμό ως πρωταρχικό ερμηνευτικό σχήμα,
- προωθεί τη διαπολιτισμική συνάντηση/επικοινωνία,
- δίνει έμφαση στις πολιτισμικές διαφορές υπό τη λογική της «πολιτικής της αναγνώρισης».

Διαπολιτισμικός Λόγος

Η ανάγκη διατύπωσης ενός διαπολιτισμικού λόγου αναγνώρισης των διαφορετικών ταυτοτήτων οδηγεί συχνά σε υπεραπλουστεύσεις, σε μια μονοδιάστατη αντίληψη του τρόπου συγκρότησης των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών,

- είτε υποβαθμίζοντας το ρόλο του υποκειμένου
- είτε αναπαράγοντας κυρίαρχες κατηγοριοποιήσεις.

Η σύγχρονη διαπολιτισμική προβληματική

- αντλεί αναφορές από έναν κριτικό λόγο περί πολυπολιτισμικότητας,
- υιοθετεί μια αναστοχαστική προσέγγιση για τη συγκρότηση των ταυτοτήτων,
- συνδέεται με την κριτική θεώρηση των συλλογικών ταυτοτήτων και των πολιτισμικών παραδόσεων,
- ενθαρρύνει ως απαραίτητη τη διυποκειμενική συγκρότηση της υποκειμενικότητας και της ταυτότητας των ατόμων.

Η ταυτότητα του ατόμου αποτελεί έννοια:

✓ περιεκτική:

ως μια μοναδική σύνθεση όλων των επιμέρους σχέσεων, δεσμεύσεων, προτιμήσεων που διατηρούμε με πολλές και διαφορετικές ομάδες,

✓ δυναμική:

ως μη ομοιογενής και μη σταθερή (όπως και ο πολιτισμός).

**Κατά τη συγκρότηση της ταυτότητάς τους
τα υποκείμενα δεν είναι παθητικοί αποδέκτες των
κοινωνικών και πολιτισμικών νοημάτων αλλά ενεργητικοί.**

Ο ρόλος της Λογοτεχνίας

Οι λογοτεχνικές αναπαραστάσεις μπορούν:

- ✓ να ενεργοποιήσουν την ατομική στάση των αναγνωστικών υποκειμένων και όχι να τα συμμορφώσουν με τους κυρίαρχους κοινωνικούς λόγους,
- ✓ να διασώσουν την προσωπική τους αίσθηση από τη λογοτεχνική εμπειρία και, τελικά,
- ✓ να τα συνδέσουν με τα κοινωνικά νοήματα.

Η διερεύνηση της διαπολιτισμικής διάστασης της Λογοτεχνίας αφορά:

- ✓ το κατά πόσο λαμβάνεται υπόψη ο δυναμικός και πολυδιάστατος χαρακτήρας των κοινωνικών ταυτοτήτων στα λογοτεχνικά βιβλία για παιδιά και εφήβους, και
- ✓ το κατά πόσο αναδεικνύεται το γεγονός ότι αυτές διαμορφώνονται συγχρονικά στη βάση συγκεκριμένων ιστορικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών συνθηκών.

Τα λογοτεχνικά κείμενα:

- ✓ άλλοτε ανταποκρίνονται σε μια στερεοτυπική αναπαραγωγή πολιτικά ορθών πρακτικών αναγνώρισης της ετερότητας, ενώ
- ✓ άλλοτε τις υπερβαίνουν διαλεκτικά μέσα από τη διυποκειμενική δυναμική/προοπτική της μυθοπλασίας

Καταλήγοντας...

Ανεξάρτητα από την αποτελεσματικότητα της διαπολιτισμικής διαχείρισης της ετερότητας ή της διαλεκτικής συγκρότησης της υποκειμενικότητας που προτείνουν, όλα σχεδόν τα λογοτεχνικά βιβλία διαπολιτισμικού περιεχομένου μπορούν:

- να προσφέρουν στους αναγνώστες τους ευκαιρίες «πολιτισμικής εγγραμματοσύνης»,
- να αποτελέσουν τη βάση αναπαραγωγής ή αποδόμησης των κυρίαρχων στερεοτύπων για τον «εαυτό» και τον «άλλο».

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Αναγνωστοπούλου, Δ. (2004). «Λογοτεχνία και Ετερότητα: Η έννοια και η εικόνα του ξένου και του διαφορετικού σε λογοτεχνικές αφηγήσεις για παιδιά». Στο: Κατσίκη-Γκίβαλου Α. (επιμ.). *Η Λογοτεχνία Σήμερα: Όψεις, Αναθεωρήσεις, Προοπτικές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σσ. 350-355.
2. Αναγνωστοπούλου, Δ. *Λογοτεχνική πρόσληψη στην Προσχολική και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης, 2002.
3. Γκόβαρης, Χ. *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα: Διάδραση, 2011.
4. Hunt, P. (ed.). *Literature for Children: Contemporary Criticism*. London: Routledge, 1992.
5. Κανατσούλη, Μένη. *Εισαγωγή στη Θεωρία και Κριτική της Παιδικής Λογοτεχνίας Σχολικής και Προσχολικής Ηλικίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2007.
6. Κανατσούλη, Μ. *Ιδεολογικές Διαστάσεις της Παιδικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός, 2000.
7. Κατσίκη-Γκίβαλου, Α., & Πολίτης, Δ. (επιμ.). *Καλλιεργώντας τη Φιλαναγνωσία: Πραγματικότητες και προοπτικές*. Αθήνα: Διάδραση, 2013.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία (συν.)

8. Κουρετζής, Λ. *Το Θεατρικό παιχνίδι και οι διαστάσεις του*. Αθήνα: Ταξιδευτής, 2008.
9. Μπρασέρ, Φ. *1001 δραστηριότητες, για να αγαπήσω το βιβλίο: Διηγούμαι, ανακαλύπτω, παίζω, δημιουργώ*. Μτφρ. Ε. Γεροκώστα. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2003.
10. Norton, Donna. *Μέσα από τα Μάτια ενός Παιδιού: Εισαγωγή στην Παιδική Λογοτεχνία*. Μτφρ. Φ. Καπτσιίκη-Σ. Καζαντζή. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2007.
11. Οικονομίδου, Σούλα. *Χίλιες και Μία Νύχτες: Η Νεοτερικότητα στη Λογοτεχνία για Μικρές Ηλικίες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2000.
12. Παπανικολάου, Ρ., & Τσιλιμένη, Τ. *Η Παιδική Λογοτεχνία στο Νηπιαγωγείο: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Καστανιώτης, 1992.
13. Πολίτης, Δ. (επιμ.). *Λογοτεχνικό Βιβλίο και Σχολείο*. Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2008.
14. Τζούλης, Χ. *Μυθο-λογία και Προσχολική Αγωγή*. Γιάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2000.
15. Χαντ, Π. *Κριτική, Θεωρία και Παιδική Λογοτεχνία*. Μτφρ. Ε. Σακελλαριάδου & Μ. Κανατσούλη. Αθήνα: Πατάκης, 2001.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Δημήτρης Πολίτης 2015.

«Λογοτεχνία για Παιδιά Ι. Σύγχρονες τάσεις και προσεγγίσεις λογοτεχνικών κειμένων στο Νηπιαγωγείο – Εναλλακτικές αφηγήσεις». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/PN1516>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι παράγωγα έργα, Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

